

بدون استقراض تعهدات دولت ایفا شد

ادامه از صفحه ۹

البته باید اشاره کنم که تاکنون در سال جاری تحقق درآمدهای مالیاتی رضایتبخش بوده است و با وجود شیوع ویروس کرونا توانسته‌ایم با تمرکز بر حوزه‌های مغفول مانده در گذشته و حوزه‌هایی که از شیوع این ویروس در امان مانده‌اند، بخش قابل توجهی از منابع پیش‌بینی شده مالیاتی را تحقق بخشیم. در این خصوص تلاش داریم معافیت‌های مالیاتی ساماندهی و هوشمند شود و به حوزه‌هایی معافیت مالیاتی تعلق یابد که در راستای برنامه‌های توسعه و اهداف کلان اقتصادی کشور یاری رسان باشند که البته آثار این اقدام در درآمدهای سال‌های بعد منعکس خواهد شد.

■ در حوزه درآمدهای گمرکی شرایط به چه صورت است؟

یکی از حوزه‌های اصلی که تحت تأثیر شیوع ویروس کرونا قرار گرفته است، درآمدهای گمرکی ماست. اطلاع دارید که بخش عمده‌ای زدرآمدهای گمرکی ما وابسته به متغیرهای اصلی میزان ارزش دلاری واردات، نرخ ارز در نظر گرفته شده برای ارزش‌گذاری کالاهای وارداتی و میزان تعرفه واردات کالاهای مختلف است. در سال جاری پیش‌بینی می‌کنیم که میزان واردات در نتیجه شیوع ویروس کرونا تا حد قابل توجهی کاهش یابد. از سوی دیگر با فرض آنکه تعرفه‌ها تغییر پیدا نکنند، بدون تغییر در نرخ ارز در نظر گرفته شده برای ارزش‌گذاری کالاهای وارداتی، عملاً شکاف درآمدهای گمرکی ما با میزان پیش‌بینی شده بسیار قابل توجه می‌شود. به نحوی که بسیاری از کارشناسان یکی از راهکارهای افزایش درآمدهای دولت در اصلاح ساختار بودجه با توجه به تحریم‌ها و شیوع ویروس کرونا و کاهش درآمدهای نفتی را تغییر نرخ ارز دولتی برای محاسبه حقوق ورودی کالاهای وارداتی که گمرک می‌داند، که

البته تاکنون تصمیمی در این خصوص گرفته نشده است. اما آنچه در خصوص سؤال شما پیش‌بینی می‌کنم، کاهش درآمدهای گمرکی است، یعنی در این بخش هم عدم تحقق درآمدهای پیش‌بینی شده محتمل است. **■ به نظر می‌رسد یکی از حوزه‌هایی که در سال جاری به طور جدی بر آن تمرکز کرده‌اید، واگذاری دارایی‌ها دولت اعم از واگذاری شرکت‌های دولتی چه از طریق بورس و چه خارج از بورس یا فروش سهام و همچنین مولد خاص دارایی‌های دولت است در این خصوص چه اقداماتی انجام گرفته و چه برنامه‌هایی دارید؟**

یکی از راه حل‌های اصلی ما در این شرایط فروش دارایی‌ها و اموال دولت است. در این خصوص ابتدا چند نکته عرض کنم. اول اینکه فروش دارایی‌ها همزمان چند مزیت باهم ایجاد می‌کند یعنی ضمن کوچک کردن دولت، میدان را برای فعالیت بخش خصوصی توسعه می‌دهد و گاهی به صورت اهرمی عمل می‌کند و می‌تواند سبب تکمیل زنجیره فعالیت‌های بخش خصوصی شود. ما در سال جاری یک هدف دیگر را نیز دنبال می‌کنیم و آن این است که از زمان طریق بتوانیم به مردمی کردن اقتصاد نیز کمک کنیم که در جای خود توضیح بیشتری ارائه می‌کنم.

دوم اینکه سیاست اصلی ما در قبال فروش اموال و دارایی‌ها این است که تا حد امکان از ظرفیت‌های بازار سرمایه‌های کشور و فروش‌ها در بازار سرمایه انجام پذیرد. این امر علاوه بر آنکه به تعمیق و پایداری بازار سرمایه کمک می‌کند، به جذب منابع در این بازار نیز منجر می‌شود.

نکته سوم این است که می‌توانیم در فروش دارایی‌ها دامنه را فراتر ببریم و علاوه برآماده‌سازی و عرضه شرکت‌ها در بورس یا فروش سهام دولت در شرکت‌های بورسی، نسبت به واگذاری اموال و املاک دولت اقدام کنیم. بنابراین این خصوص ما برنامه‌ای نداریم. به عنوان مثال در سال جاری داریم و تنها به مواردی خاص محدود نخواهیم بود. بنابراین تلاش خواهیم کرد تا انتهای سال منابع پیش‌بینی شده را تحقق بخشیم. البته این امر منوط بر تحقق الزامات مطرح شده برای این امر مهم است. به سؤال شما برگردیم، مفهوم مولدسازی یک دامنه بسیار وسیعی دارد. فروش دارایی به صورت خالص نوعی مولدسازی است. همچنین تبدیل دارایی‌ها به دارایی‌های ارزش آفرین نیز در مفهوم مولدسازی جای می‌گیرد. دارایی‌هایی که نه تنها برای دولت در آمد ایجاد نمی‌کند بلکه بار هزینه‌ای هم بر دوش دولت می‌گذارند.

اگر بخواهم دقیق‌تر توضیح دهم، ما در مولدسازی یک دارایی را به فروش می‌رسانیم و منابع آن را صرف تکمیل یک طرح عمرانی می‌کنیم یا یک مجموعه تاریخی که در اختیار یک دستگاه دولتی است و از آن صرفاً به عنوان یک ساختمان اداری استفاده می‌شود را به یک مجموعه گردشگری تبدیل می‌کنیم. هرچند این فرآیند تبدیل، هزینه قابل توجهی دارد اما در نهایت این تبدیل بواسطه نتایج مؤثری که به دنبال دارد، منافع شایان توجهی ایجاد می‌کند. برای مثال از نظر اجتماعی آثار

مطلوبی، برجای می‌گذارد، همچنین منجر به عمران و آبادانی اطراف این محوطه تاریخی می‌شود و فراتر از آن با توسعه برخی از کسب و کارها از جمله شکل‌گیری هتل و اقامتگاه سطح اشتغال در آن منطقه بالا می‌رود. در مثال دیگر وزارت آموزش و پرورش به دنبال بهره‌گیری حداکثری و مولدسازی برخی از اردوگاه‌های خود است. در یکی از این موارد که من در جریان آن قرار دارم اگر این فرآیند بخوبی صورت پذیرد در آن منطقه شاهد یک تحول اساسی و عمران منطقه‌ای خواهیم بود.

نکته مهم در مولدسازی دارایی‌ها این است که هر پروژه مولدسازی پروژه منحصر به فرد است و فرآیند خاص خود را دارد و باید برای آن مدیریت پروژه صورت پذیرد. مولدسازی موضوعی زمان‌بر است و باید برای کسب نتایج قابل توجه مبتنی بر برنامه حرکت کنیم. خوشبختانه موضوع مولدسازی در دولت نیز مورد توجه قرار گرفته است به نحوی که در برخی از وزارت‌خانه‌ها کمیته مولدسازی شکل گرفته و ما نیز تلاش می‌کنیم تا با آنها در نهایت تشریک مساعی به اهدافی فراتر از پیش‌بینی دست یابیم.

با اینحال باید تلاش کنیم، علاوه بر آنکه شرایط برای اجرای این برنامه تسهیل می‌گردد، قوانین و مقررات موجود برای تحقق اهداف مد نظر همسو شود و ضمن ایجاد انگیزه‌های کافی برای دستگاه‌های اجرایی و متولی از بخشی‌نگری و بها دادن به منافع مقطعی نیز اجتناب شود. تعیین استانداران به‌عنوان رئیس کارگروه مولدسازی و تفویض بسیاری از اختیارات به استان‌ها به‌عنوان یک راهکار در این خصوص مورد توجه قرار گرفت و اجرایی شد.

■ در خصوص واگذاری شرکت‌های تحت پوشش بانک‌ها، سازمان تأمین اجتماعی، صندوق‌های بازنشستگی و دیگر نهادهای برنامه‌ای وجود دارد؟

چون این مصاحبه به تأمین مالی بودجه دولت اختصاص دارد در یک فرصت بهتر به این موضوع به صورت کامل می‌پردازم، اما مختصر اشاره کنم که وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های تحت پوشش بانک‌ها، سازمان تأمین اجتماعی، صندوق‌های بازنشستگی و نهادهای به هیچ وجه به خزانه واریز نمی‌شوند، بنابراین به صورت مستقیم نقشی در تأمین مالی بودجه دولت ندارند.

■ در حوزه خصوصی‌سازی شما تحولات قابل توجهی را به انجام رسانیده‌اید و از آن به عنوان یک محل که هم می‌تواند به تأمین مالی دولت کمک کند و هم به توسعه بخش خصوصی بینجامد نام برده‌اید. در این خصوص چه برنامه‌ای دارید چه عملکردی داشته‌اید؟

من با مطالعاتی که قبل از ورود به وزارت اقتصاد داشتم، می‌دانستم که یکی از حوزه‌های پرچالش دولت و وزارت اقتصاد حوزه خصوصی‌سازی است. بخشی از این چالش‌ها به گروه‌های رقیب برمی‌گردد و بخشی دیگر به ساختار و فرآیند خصوصی‌سازی مرتبط می‌شود. این مثال زمانی که یک مزایده اعلام می‌شود چندین گروه مختلف اقتصادی در آن شرکت می‌کنند. برخی از این اشخاص حقیقی یا حقوقی که برای کسب منافع در این مزایده‌ها حضور پیدا می‌کنند، اگر منافع آنها تأمین نشود، بیکار نمی‌نشینند و تلاش می‌کنند در صورت عدم موفقیت در مزایده در آن اشکالات و ایراداتی بیابند و در سطحی بالاتر، آن اشکالات را به موضوعات چالش برانگیز تبدیل کنند. این موضوع در تعدادی از واگذاری‌های گذشته مشاهده شده است.

از طرف دیگر اختیاراتی که به هیأت واگذاری برای حل برخی تعارضات و اخذ تصمیم داده شده است، خود می‌تواند زمینه بروز چالش را ایجاد کند. برای مثال شیوه قیمت‌گذاری، میزان مطلق قیمت تعیین شده و اینکه قیمت با صورت‌های مالی چه زمانی محاسبه شده است از نکات چالش برانگیز است که هیأت واگذاری در خصوص آنها تصمیم‌گیری می‌کند. باید توجه داشته باشیم که قیمت‌گذاری تابع شرایطی است مثلاً نمی‌توانیم بگوییم قیمت‌گذاری در سال ۹۸ براساس صورت‌های مالی سال ۹۸ باشد چرا که همیشه صورت‌های مالی با یک سال تأخیر تهیه می‌شود و اگر در این فاصله تورم قابل توجه رخ دهد، قیمت مورد معامله در فاصله زمانی میان قیمت‌گذاری و واگذاری تفاوت معناداری را خواهد داشت که خود منشأ بسیاری از چالش‌ها است. بنابراین همیشه در شرایط تورمی با این روش واگذاری در معرض سؤال خواهیم بود.

حال سؤال بعدی شما می‌تواند این باشد که چرا به صورت مزایده عرضه و از واگذاری به صورت مذاکره اجتناب می‌کنیم.

باید توجه کنیم روش مذاکره که البته اختیار آن از سوی قانونگذار نیز داده شده است در اجرا با تالی، فاسدهای متعددی روبه‌رواست که خود بروز مشکلات متعددی را در پی دارد.

به همین دلیل به معاونت اقتصادی وزارت‌خانه تأکید کردم در خصوص آسیب‌شناسی خصوصی‌سازی مطالعه جامعی صورت پذیرد،

خوشبختانه در این گزارش که با بررسی تمامی گزارش‌های در دسترس از جمله گزارش‌های نهادهای نظارتی و افراد صاحب‌نظر انجام پذیرفت، گزارش خوبی تهیه شد و مبتنی بر آن یک بسته عملیاتی مناسب، حاوی راه‌های اثربخش برای تعدیل و حذف چالش‌های احصا شده پیشنهاد گردید. نهایتاً نتایج در چندین جلسه در هیأت واگذاری به بحث و بررسی گذاشته شد و خوشبختانه بر اساس آن سیاست‌های بسیار خوبی اخذ گردید. یکی از این سیاست‌ها استفاده حداکثری از ظرفیت‌های بازار سرمایه برای واگذاری‌ها است.

آنچه در حال حاضر انجام می‌دهیم تمرکز واگذاری‌ها در بازار سرمایه است. بازار سرمایه بازاری شفاف است و قیمت‌ها در محیطی تعیین می‌شود که همگان نسبت به آن آگاه هستند. در این محیط رقابت بدون حاشیه صورت می‌پذیرد و خیلی از آسیب‌هایی که در قبل اشاره کردم، بروز پیدا نمی‌کند. آنچه من استنباط می‌کنم این است که اتخاذ این رویکرد علاوه بر آنکه سبب شده ما در امر واگذاری موفق‌تر باشیم، حاشیه‌های واگذاری را نیز به حداقل رسانده است که ما تلاش داریم این اهداف را نیز در سال تاکنون حدود ۱۳ هزار میلیارد تومان در بازار سرمایه واگذار کرده‌ایم که این عدد میزان بسیار قابل توجهی برای واگذاری است.

اما در کنار مباحث درآمذایی و واگذاری‌ها، اهداف دیگری نیز برای وزارت اقتصاد حائز اهمیت است. عدالت اجتماعی و مردمی کردن اقتصاد (در اقتصاد مقاومتی وزارت اقتصاد مسئول کمیته مردمی کردن اقتصاد است) از جمله این اهداف است که ما تلاش داریم این اهداف را نیز در برنامه‌های خود مورد توجه قرار دهیم.

در این خصوص به برنامه‌ای که مدتی قبل آغاز کردیم، اشاره می‌کنم که آن واگذاری سهام دولت در قالب صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس است. ما با استفاده از روش علاوه بر واگذاری، با هدف تأمین منابع برای بودجه، به دنبال مردمی‌سازی اقتصاد بودیم.

اطلاع دارید که پذیرهنویسی واحدهای صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس (ETF) با عنوان «واسطه‌گری مالی یکم» که به‌منظور واگذاری باقیمانده سهام دولت در بانک‌های ملت، تجارت، صادرات و بیمه‌های البرز و اتکایی امین صورت پذیرفت، با مشارکت حدود سه و نیم میلیون نفر و سرمایه‌گذاری حدود شش هزار میلیارد تومان به انجام رسید. با این اقدام بزرگ‌ترین صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس (ETF) در کشور از نظر ارزش سرمایه‌گذاری و تعداد سهامداران ایجاد شد که در نوع خود یک نمونه موفق در تأمین مالی جمعی است. با واگذاری باقیمانده سهام دولت بطور کاملاً شفاف در این طرح، ضمن تحقق بخشی از منابع پیش‌بینی شده در قانون بودجه است. فرصتی بی‌نظیر برای مردمی کردن اقتصاد و ورود آحاد جامعه به سرمایه‌گذاری در شرکت‌های معتبر کشور به صورت غیرمستقیم و از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه فراهم آمد.

در واگذاری باقیمانده سهام دولت در قالب صندوق سرمایه‌گذاری «واسطه‌گری مالی یکم» علاوه بر آنکه کلیه مبلغ واگذاری به صورت نقد دریافت شده و عملاً ریسک عدم وصول اقساط در آینده به صورت کامل از بین رفته و نحوه و ایراداتی بیابند و در سطحی بالاتر، آن اشکالات را به موضوعات چالش برانگیز تبدیل کنند. این موضوع در تعدادی از واگذاری‌های گذشته مشاهده شده است.

از طرف دیگر اختیاراتی که به هیأت واگذاری برای حل برخی تعارضات و اخذ تصمیم داده شده است، خود می‌تواند زمینه بروز چالش را ایجاد کند. برای مثال شیوه قیمت‌گذاری، میزان مطلق قیمت تعیین شده و اینکه قیمت با صورت‌های مالی چه زمانی محاسبه شده است از نکات چالش برانگیز است که هیأت واگذاری در خصوص آنها تصمیم‌گیری می‌کند. باید توجه داشته باشیم که قیمت‌گذاری تابع شرایطی است مثلاً نمی‌توانیم بگوییم قیمت‌گذاری در سال ۹۸ براساس صورت‌های مالی سال ۹۸ باشد چرا که همیشه صورت‌های مالی با یک سال تأخیر تهیه می‌شود و اگر در این فاصله تورم قابل توجه رخ دهد، قیمت مورد معامله در فاصله زمانی میان قیمت‌گذاری و واگذاری تفاوت معناداری را خواهد داشت که خود منشأ بسیاری از چالش‌ها است. بنابراین همیشه در شرایط تورمی با این روش واگذاری در معرض سؤال خواهیم بود.

حال سؤال بعدی شما می‌تواند این باشد که چرا به صورت مزایده عرضه و از واگذاری به صورت مذاکره اجتناب می‌کنیم.

باید توجه کنیم روش مذاکره که البته اختیار آن از سوی قانونگذار نیز داده شده است در اجرا با تالی، فاسدهای متعددی روبه‌رواست که خود بروز مشکلات متعددی را در پی دارد. به همین دلیل به معاونت اقتصادی وزارت‌خانه تأکید کردم در خصوص آسیب‌شناسی خصوصی‌سازی مطالعه جامعی صورت پذیرد،

۴۴

خوشبختانه در این گزارش که با بررسی تمامی گزارش‌های در دسترس از جمله گزارش‌های نهادهای نظارتی و افراد صاحب‌نظر انجام پذیرفت، گزارش خوبی تهیه شد و مبتنی بر آن یک بسته عملیاتی مناسب، حاوی راه‌های اثربخش برای تعدیل و حذف چالش‌های احصا شده پیشنهاد گردید. نهایتاً نتایج در چندین جلسه در هیأت واگذاری به بحث و بررسی گذاشته شد و خوشبختانه بر اساس آن سیاست‌های بسیار خوبی اخذ گردید. یکی از این سیاست‌ها استفاده حداکثری از ظرفیت‌های بازار سرمایه برای واگذاری‌ها است.

آنچه در حال حاضر انجام می‌دهیم تمرکز واگذاری‌ها در بازار سرمایه است. بازار سرمایه بازاری شفاف است و قیمت‌ها در محیطی تعیین می‌شود که همگان نسبت به آن آگاه هستند. در این محیط رقابت بدون حاشیه صورت می‌پذیرد و خیلی از آسیب‌هایی که در قبل اشاره کردم، بروز پیدا نمی‌کند. آنچه من استنباط می‌کنم این است که اتخاذ این رویکرد علاوه بر آنکه سبب شده ما در امر واگذاری موفق‌تر باشیم، حاشیه‌های واگذاری را نیز به حداقل رسانده است که ما تلاش داریم این اهداف را نیز در سال تاکنون حدود ۱۳ هزار میلیارد تومان در بازار سرمایه واگذار کرده‌ایم که این عدد میزان بسیار قابل توجهی برای واگذاری است.

اما در کنار مباحث درآمذایی و واگذاری‌ها، اهداف دیگری نیز برای وزارت اقتصاد حائز اهمیت است. عدالت اجتماعی و مردمی کردن اقتصاد (در اقتصاد مقاومتی وزارت اقتصاد مسئول کمیته مردمی کردن اقتصاد است) از جمله این اهداف است که ما تلاش داریم این اهداف را نیز در برنامه‌های خود مورد توجه قرار دهیم.

در این خصوص به برنامه‌ای که مدتی قبل آغاز کردیم، اشاره می‌کنم که آن واگذاری سهام دولت در قالب صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس است. ما با استفاده از روش علاوه بر واگذاری، با هدف تأمین منابع برای بودجه، به دنبال مردمی‌سازی اقتصاد بودیم.

اطلاع دارید که پذیرهنویسی واحدهای صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس (ETF) با عنوان «واسطه‌گری مالی یکم» که به‌منظور واگذاری باقیمانده سهام دولت در بانک‌های ملت، تجارت، صادرات و بیمه‌های البرز و اتکایی امین صورت پذیرفت، با مشارکت حدود سه و نیم میلیون نفر و سرمایه‌گذاری حدود شش هزار میلیارد تومان به انجام رسید. با این اقدام بزرگ‌ترین صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس (ETF) در کشور از نظر ارزش سرمایه‌گذاری و تعداد سهامداران ایجاد شد که در نوع خود یک نمونه موفق در تأمین مالی جمعی است. با واگذاری باقیمانده سهام دولت بطور کاملاً شفاف در این طرح، ضمن تحقق بخشی از منابع پیش‌بینی شده در قانون بودجه است. فرصتی بی‌نظیر برای مردمی کردن اقتصاد و ورود آحاد جامعه به سرمایه‌گذاری در شرکت‌های معتبر کشور به صورت غیرمستقیم و از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه فراهم آمد.

اطلاع دارید که پذیرهنویسی واحدهای صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس (ETF) با عنوان «واسطه‌گری مالی یکم» که به‌منظور واگذاری باقیمانده سهام دولت در بانک‌های ملت، تجارت، صادرات و بیمه‌های البرز و اتکایی امین صورت پذیرفت، با مشارکت حدود سه و نیم میلیون نفر و سرمایه‌گذاری حدود شش هزار میلیارد تومان به انجام رسید. با این اقدام بزرگ‌ترین صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس (ETF) در کشور از نظر ارزش سرمایه‌گذاری و تعداد سهامداران ایجاد شد که در نوع خود یک نمونه موفق در تأمین مالی جمعی است. با واگذاری باقیمانده سهام دولت بطور کاملاً شفاف در این طرح، ضمن تحقق بخشی از منابع پیش‌بینی شده در قانون بودجه است. فرصتی بی‌نظیر برای مردمی کردن اقتصاد و ورود آحاد جامعه به سرمایه‌گذاری در شرکت‌های معتبر کشور به صورت غیرمستقیم و از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه فراهم آمد.

در نهایت برای تکمیل صحبت‌هایم در این خصوص باید بگویم که برنامه آتی ما این است که واگذاری‌ها بخصوص با استفاده از ظرفیت بازار سرمایه، چه عرضه به خرد و چه به صورت بلوکی به‌طور مستمر انجام پذیرد. برای نمونه هم‌اکنون پالایشگاه تبریز به صورت بلوکی و به شکل نقد و اقساط در حال عرضه می‌باشد. همچنین ما بزودی دو صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله بعدی در حوزه پالایشگاهی و پتروشیمی و خودرویی و صنایع فلزی را عرضه خواهیم کرد.

■ در حوزه انتشار اوراق مالی و اسلامی چه برنامه و عملکردی دارید؟ برخی اقتصاددانان در روزهای گذشته به دولت هشدار داده‌اند که برای تأمین هزینه‌های خود نسبت به افزایش پایه پولی اقدام نکنند. آیا دولت برای تأمین منابع مورد نیاز خود به استقراض از بانک مرکزی که منجر به افزایش پایه پولی می‌شود اقدام کرده است؟

مبتنی بر اجزای‌های قانونی در سال جاری مطابق چند سال اخیر ما می‌توانیم برای تأمین منابع مورد نیاز بودجه دولت از انتشار اوراق بدهی استفاده کنیم. در واقع با این اجازه به دولت اختیار داده شده است تا در مقابل آسیب رسانده است، سیاست‌هایی اعمال کنیم که به تحریک تقاضا هم کمک کند. همانگونه که گفتیم یکی از مجراهای اصلی ما بودجه دولت است و در این شرایط تلاش داریم تا از این مجرا به صورت برنامه‌ریزی شده و هدفمند استفاده کنیم.

برای مثال ما با مدیریت جریان وجوه به گونه‌ای برنامه‌ریزی کرده‌ایم که بتوانیم صددرصد اعتبارات عمرانی مصوب را پرداخت کنیم تا از این طریق در جهت بهبود سرمایه‌گذاری، افزایش رشد اقتصادی و اشتغال مولد حرکت کنیم، اما در خصوص این موضوع می‌خواهم به یک نکته اساسی اشاره کنم و از صاحب‌نظران پیش‌رو کمک بگیریم.

آمار مؤید آن است که متأسفانه در چند سال اخیر علاوه بر اینکه رشد سرمایه‌گذاری ما مطلوب یک اقتصاد پرتحرک و دارای رونق نیست، مصرف بخش خصوصی نیز وضعیت خوبی ندارد و روند کاهشی به خود گرفته است. در این شرایط فروش اوراق نمی‌تواند به عامه مردم و از محل منابع خانوار صورت بگیرد و لزوماً در اینجا اشخاص حقوقی مانند بانک‌ها و صندوق‌های وابسته به بانک‌ها در خرید اوراق مشارکت می‌کنند.

اینجا یک چالش اساسی وجود دارد که باید برای آن چاره‌اندیشی بگیریم. و آن اینکه در شرایطی که بانک‌ها وظیفه دارند در شرایط رکودی تأمین سرمایه در گردش بنگاه‌های

۴۴

من با مطالعاتی که قبل از ورود به وزارت اقتصاد داشتم، می‌دانستم که یکی از حوزه‌های پرچالش دولت و وزارت اقتصاد حوزه خصوصی‌سازی بخشی از این چالش‌ها به گروه‌های رقیب برمی‌گردد و بخشی دیگر به ساختار و فرآیند خصوصی‌سازی مرتبط می‌شود

شود. این گروه از برداشت‌ها با دلایل متقن و توجیه‌کلیدی و حیاتی بودن موضوعات صورت می‌پذیرد.

اما در برخی شرایط به علت بروز برخی موضوعات خاص و ویژه دولت اجازه برداشت از صندوق توسعه ملی را اخذ کرده است. مثلاً همین بحث شیوع کرونا سبب شد تا مبتنی بر مصوبه ستاد ملی کرونا و با اذن رهبر معظم انقلاب اجازه برداشت یک میلیارد دلار از منابع صندوق توسعه ملی به دولت داده شود، تا از منابع صندوق برای مبارزه با شیوع کرونا البته با شرایط خاص که باید همزمان با تقویت تولید داخل و توسعه فعالیت‌های دانش بنیان انجام پذیرد، استفاده گردد.

اما آنچه در خصوص برداشت از صندوق توسعه ملی باید به آن توجه کنیم آن است که استفاده از منابع صندوق تنها بر اساس قوانین و مقررات صورت می‌پذیرد و برداشت یک دلار از آن بدون تحقق به این محدودیت امکان پذیر نیست. البته باید بگویم علاوه بر این برداشت ویژه مرتبط با موضوع کرونا در سال جاری، هیچ برداشت جدید دیگری در این مدت از صندوق صورت نگرفته است و فعلاً برای برداشت از صندوق هیچ برنامه دیگری هم وجود ندارد.

■ با توجه به مواردی که فرمودید، در خصوص تأمین مالی بودجه دولت در این دوره سه ماهه اخیر لطفاً توضیح دهید. چگونه است که تقریباً تمامی پرداخت‌های قبلی به صورت گرفتار است؟

باید بگویم در سه ماهه اول سال جاری توانستیم با همکاری تمامی دستگاه‌های متولی به نحوی مدیریت کنیم که بدون استقراض از بانک مرکزی کلیه تعهدات دولت را بخوبی ایفا کنیم. دقیق‌تر اگر بخواهم توضیح دهم باید بگویم که در این دوره با تلاش‌های انجام شده عمده درآمدهای دولت ناشی از فروش کالا و خدمات و بهره مالکانه مطابق برنامه تحقق یافت، ما با وجود تمامی محدودیت‌ها با اعمال سیاست‌ها و سازوکارهای انگیزشی، درآمدهای مالیاتی به میزان قابل قبولی وصول شدند. از ناحیه واگذاری‌ها و خصوصی‌سازی تاکنون توانستیم بیش از دو برابر (حدود ۱۳ هزار میلیارد تومان) کل منابع حاصله از محل واگذاری در سال گذشته، درآمد وصول کنیم. همچنین با انتشار منظم اوراق منطبق بر یک برنامه منسجم توانستیم از ظرفیت این بازار نیز به نحو مطلوب استفاده کنیم به نحوی که هم اکنون حدود پنج هزار میلیارد تومان به صورت هفتگی اوراق دولتی در بازار به فروش می‌رسد. و در نهایت مطابق معمول همه ساله از نتخواه به میزان اجازه داده شده نیز استفاده کردیم. خوشبختانه در سه ماهه اول با تزریق نقدی این منابع درآمدی توانستیم منابع مورد نیاز دولت را پوشش دهیم.

■ حرف آخر ما برای قطع وابستگی بودجه به نفت و پوشش عدم تحقق منابع درآمدی پیش‌بینی شده تنها به یک منبع درآمدی بسنده نکرده‌ایم و با هدف مدیریت کلان اقتصاد کشور و تعادل بخشی به بودجه عمومی تلاش می‌کنیم از تمامی منابع درآمدی ظرفیت در این فضا بهره ببریم، تا شاهد حداقل عوارض و آسیب‌ها در میان مدت و بلند مدت باشیم. شاید برخی از روش‌ها در کوتاه مدت سادتر باشند و منابع بیشتری را در اختیار دولت قرار دهند، اما ما در وزارت امور اقتصادی و دارایی باید اقتصاد کشور را در مقاطع مختلف زمانی ببینیم و به‌ترتیب روش‌های تأمین مالی را در این چارچوب انتخاب کنیم.

به‌صورت کلی باید اشاره کنم که برای تأمین کسری احتمالی ناشی از عدم تحقق منابع پیش‌بینی شده در بودجه بر اساس اولویت صرفه‌جویی هزینه‌ها، افزایش درآمدهای مالیاتی، عرضه بنگاه و اموال دولتی و نهایتاً انتشار اوراق دولتی، برنامه وزارت اقتصاد است و ما در دولت تلاش خواهیم کرد از ترکیب همه این روش‌ها به‌طور بهینه بهره ببریم، تا ضمن پشت سر قرار دادن این دوره زمانی خاص، به تحقق اهداف اقتصادی کشور نیز دست‌یابیم.

مجدداً من به این نکته حائز اهمیت اشاره می‌کنم که ما تمام این کارها و برنامه‌ها را به انجام می‌رسانیم تا از استقراض از بانک مرکزی و پولی شدن کسری ناشی از عدم تحقق منابع جلوگیری کنیم. همانگونه که گفتیم، دولت لزوماً نیاز این است که در این شرایط و با توجه به اینکه حساب ذخیره ارزی هم منابع قابل توجهی ندارد، آیا بازمه استفاده از منابع صندوق مورد نکوهش می‌باشد؟ برای پاسخ به سؤال شما باید به مواردی که در بالا عرض کردم توجه کنیم.

اصلاً نمی‌توانم بگویم از منابع صندوق توسعه ملی برای تأمین منابع مورد نیاز برای اداره کشور استفاده نمی‌شود بخصوص با توجه به تحریم‌های ظالمانه دشمن. اما تمامی برداشتهای بر اساس قوانین و مقررات صورت می‌گیرد چراکه در قانون بودجه نیز به دولت اجازه داده شده است برای مصارف خاص همچون حوزه‌های دفاعی، آب و فاضلاب، صدا و سیما، موضوعات دانش بنیان، محیط زیست و غیره از منابع صندوق توسعه ملی برداشت

رضا مهریار / ایران